

Srečno novo leto 1981

NAŠE DELO

GLASILO DELOVNE SKUPNOSTI LIKO VRHNIKA

LETO XV

ŠTEVILKA 5

DECEMBER 1980

*Vsem delovnim ljudem želimo srečno, zdravo in uspešno polno
novo leto 1981*

Družbenopolitične organizacije
Samoupravni organi in vodstvo
delovne organizacije Liko Vrhnika

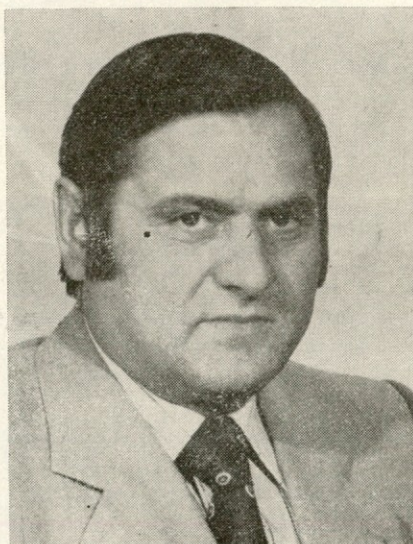
Poslovanje v letu '80

Dan za dnem se preko javnih občil in informacij seznanjamo o sedanjem gospodarskem stanju. Ocene in ugotovitve kažejo, da se je v zadnjih dveh letih v naši državi nakopičilo precej težav, ki zavirajo kvalitetnejši razvoj. Na gospodarsko nestabilnost so vplivali različni vzroki, katerih posledica je inflacija, nelikvidnost gospodarstva zaradi zadolženosti in negativna izvozna-uvozna bilanca.

Vsekakor pa vpliva na takšno stanje pri nas v veliki meri tudi politična in ekonomska situacija v svetu, v katerem je prisotna gospodarska recesija, inflacija in brezposelnost. Pa pogledjmo, kako ta nestabilna gibanja doma in v svetu vplivajo na našo organizacijo. Če analiziramo poslovne rezultate v tem času oziroma boljše rečeno v stabilizacijskem obdobju lanskega in letošnjega leta lahko ugotovimo, da smo v tem času v Liku dosegli boljše uspehe, kot pred tem. V dosedanjem razvoju Lika so bile vse skozi vključene in prisotne stabilizacijske naloge, katere smo vgrajevali v letne plane in spremljajoče programe. V sedanjem srednjeročnem obdobju, ki se izteka smo se obnašali in skrbeli, da sta se skupna poraba in osebni dohodki gibal v odvisnosti od dohodka in da smo s stroški za reprezentanco, reklamo, dnevnice in kilometrino ravnali gospodarno.

Tudi pri investicijski porabi smo bili zmerni, saj se je gibal pod mejo gospodarnosti in v obsegu, ki ni sledil naši izvozni usmerjenosti. Vzrok temu niso bili nepripravljeni investicijski programi, ampak nizka akumulativnost proizvodnje, ki jo je v glavnem povzročila velika izvozna dejavnost in pa težave pri pridobivanju finančnih kreditov, brez posebnih »zvez«. Naše podjetje že vsa leta ustvarja visoko pozitivno devizno bilanco in je bilo vseskozi usmerjeno v čimvečji izvoz in čimmanjši uvoz, (v letošnjem letu bomo izvozili 9,7 mio \$ in uvozili za okrog 1 mio \$). Taka dosedanja usmeritev oziroma usmeritev do stabilizacijskega obdobja ni dajala spodbudnih niti zadovoljivih dohodkov in učinkov, saj so podjetja na splošno pa tudi v lesni industriji, ki so bila usmerjena na domačem trgu, ustvarjala večji dohodek in imela zato tudi boljše osebne dohodke. Zato v Liku podpiramo postavljene in začrtane stabilizacijske naloge in ukrepe v novem srednjeročnem obdobju, ker dajejo in zagotavljajo naši sedanj in bodoči usmeritvi, ob na-

šem polnem angažiranju večjo akumulativnost in s tem tudi večjo socialno varnost zaposlenim. Kljub temu pa nismo zadovoljni s tem, da se pogoji poslovanja spreminjajo iz meseca v mesec in da te spremembe povzročajo bolj upravno-administrativne strukture, kot samoupravne. Vse to pa vpliva na naše začrtane plane in odločitve. Zato moramo tudi mi vplivati preko delegatskega sistema in samoupravljanja, da bodo v bodoče pogoji gospodarjenja dolgoročnejsi in pravočasno sprejeti ter vgrajeni v naše plane. V letošnjem letu na osnovi dosedanjih podatkov ocenjujemo, da bomo dosegli dobre poslovne rezultate. Ti izhajajo, po eni strani iz nekoliko boljših pogojev in olajšav od dosedanjih, ki jih družba daje izvozni-

kom, po drugi strani pa iz delovnega prispevka in prizadevanj kolektiva. Vse kaže, da bomo planirane naloge in cilje realizirali in celo presegli, kar pomeni, da bomo izvršili plan proizvodnje in prodaje ter dosegli dohodek, ki nam omogoča več sredstev za razširjeno reprodukcijo, kakor tudi za skupno in osebno porabo (Od). Osebni dohodki se gibljejo nad povprečjem lesne industrije in v občini na precej višji ravni, kakor lansko leto. Delitvena razmerja pri razporejanju dohodka in omenjeni stroški so v skladu z družbenim dogovorom in letošnjo resolucijo. Sprejeli smo dodatne obveznosti izvoza v višini 2,2 mio \$ in s tem tudi večjo odgovornost in napor vseh delavcev, ki se bo odražal v dohodku in v prispevku Lika k stabilizaciji. Dosegli smo tudi vidne

premike pri zmanjševanju fluktuacije, bolniške, racionalnejšem zaposlovanju in pri delovni disciplini, kar se kaže v boljšem izkoriščanju delovnega časa. Naše delo so spremljale tudi številne težave in ena glavnih je bila oskrba proizvodnje z reprodukcijskimi materiali, katerih cene stalno rastejo. Osnovnih surovin (hlodi, žagan les, elementi, lesenit, furnir, lepila, laki in drugi) je skozi vse leto po količini in kvaliteti primanjkovalo tako, da je bila proizvodnja zaradi problemov nabavnega tržišča ovirana in v nekaterih oddelkih začasno tudi ustavljena. Ta problem smo skušali ublažiti na različne načine, tako v okviru delovne organizacije, kot izven. Z nekaterimi dobavitelji smo sklenili samoupravne sporazume o združevanju dela in sredstev na dolgoročni osnovi in si tako zagotovili nekatere materiale z odstopom deviznih pravic. Naj izpostavim še problem, da del delavcev še nima zagotovljenih minimalnih stanovanjskih in delovnih pogojev. Najslabše stanovanjske pogoje imajo samski delavci, ki stanujejo na Verdu. Pri reševanju tega problema smo imeli velike težave pri pridobivanju lokacije za samski dom, kar je tudi začetek izgradnje zavleklo za eno leto in povzročilo večja vlaganja. S pripravo dokumentacije smo v končni fazi in bomo začeli z izgradnjo. Zelo slabe pogoje dela pa imajo delavci grobih prirezovalnic, delovne skupnosti za opravljanje del skupnega pomena ter TOZD-a Blagovni promet. Rešitev tega problema se pripravlja in je vključena v temelje srednjeročnih programov. Sprejeli in začrtali smo temelje razvoja v naslednjem planskem obdobju, v katerih je globalna usmeritev ostala ista, t. j. proizvodnja vrat, ter sedežnega pohištva s poudarkom, da je tudi program vrat hitreje vključuje v mednarodno delitev dela. Eden od pomembnih ciljev je tudi doseči višjo raven proizvodnih programov z višjo stopnjo kvalitete in zahtevnosti. Poudarjena pa je tudi modernizacija proizvodnje, razvoj tehnologije in organizacije ter dvig strokovne usposobljenosti zaposlenih. Poleg tega bomo razvijali lastno trgovsko mrežo in stransko dejavnost pri TOZD Servisi-energetika.

Kljub vsestranskim prizadevanjem zaposlenih za uspešno poslovanje pa s svojim delom na nekaterih področjih ne moremo biti zadovoljni, ker posameznih zadev nismo reševali ažurno in dosledno. Zato moramo v bodoče še vedno dati poudarka delovni disciplini, t. j. odgovornosti do dela pri izvrševanju nalog in opravi ter medsebojnemu odnosom. Nagrajevanje po

delu moramo hitreje in kvalitetneje dograjevati in izpolnjevati v smeri iskanja pravilne delovne stimulacije, posebno za strokovne in administrativne naloge in opravila. Vodilni in strokovni delavci morajo s svojim delom omogočiti in se aktivneje vključevati v delo samoupravnih organov, družbeno političnih organizacij in delegatskega sistema, kakor tudi vplivati in se angažirati pri izvajanju samoupravnih aktov, varstva pri delu ter za SLO in družbene samozasčite.

V naslednjem letu je več posvetiti varčevanju in zmanjševanju stroškov na vseh področjih dela, zalagam, inovacijam, informira-

nosti kolektiva in planiranju ter spremljanju proizvodnje.

Ne glede na vse spreminjajoče težave in probleme mislim, da bomo letošnje naloge uspešno izvršili in ustvarili še kar dober finančni uspeh. Vse nerešene pomembnejše probleme in ugotovljene pomanjkljivosti v tekočem letu pa bomo vnesli v plan naslednjega leta s ciljem, da bo rezultat še boljši.

Ob koncu leta želim delavcem, upokojencem, samoupravnim organom in družbeno političnim organizacijam — SREČNO NOVO LETO.

Kovač ing. Friderik

sti dohodek 122 % poslovni sklad 491 %. Ta pa se bo ob zaključnem računu bistveno zmanjšal saj smo morali v letošnjem letu plačati eno največjih anuitet in sicer 2 milijardi starih din.

Omeniti je treba tudi, da je bila v letošnjem letu bistveno drugačna proizvodnja od planirane. Do sedaj smo izdelali ravno obrezanih kril komaj 35 % od planiranih količin in to na račun furniranih lakiranih kril. Tudi furniranje kril se je povečalo od lanskega leta za 95 %, saj smo med letom porabili 450.000 m² furnirja, kar je razumljivo k temu prispevala tudi večja pozornost pri delu in pa tudi več popravil.

V letošnjem letu smo prvič bolj organizirano pristopili tudi k izvozu. Planirano količino 12.000 kom. bomo presegli najmanj za 50 % kar je le zelo lep napredek če upošte-

Poslovanje Tovarne vrat

V letošnjem letu smo se srečali in ukvarjali še z večjimi problemi kot preteklo leto. Že v začetku leta nam je bilo jasno, da bo največja težava z dobavo surovin in repromaterialov. Vse te negativne vplive smo spremljali in jih po najboljših močeh z raznimi ukrepi omejevali, da bi kljub temu dosegli čim boljše zastavljene planske cilje.

Največ težav v proizvodnji smo imeli zaradi netočne dobave lesenitnih in vezanih plošč, kar je eden glavnih vzrokov, da nam ni uspelo plansko usmerjati proizvodnjo vsaj za mesec naprej. Pomanjkanje navedenih surovin nas je prisililo, da smo morali proizvodnjo večkrat spreminjati saj včasih nismo imeli materiala na zalogi niti za tri dni naprej. Zaradi navedenega je bilo nujno, da smo delali krila, katera niso bila predvidena za odpremo, da nam ni bilo treba ustavljati proizvodnje, po drugi strani pa se je nam nedovršena proizvodnja dvigovala.

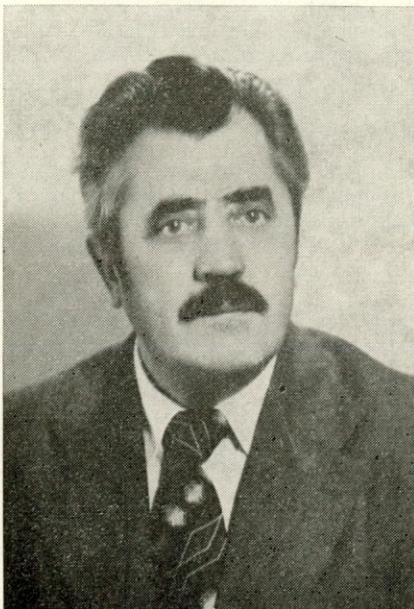
Potrebnih podatkov in naročil za naslednji mesec s strani TOZD Blagovni promet nam ni nikakor uspelo dobiti v dogovorjenem roku, niti za domači trg, niti za izvoz. Vse to je vplivalo, da nam nikakor ni uspelo spraviti planiranja na zaželeno višino. Upam si trditi, da so to bistveni vzroki, zakaj planiranje v našem tozdu ni rodilo zaželenih ciljev.

Začrtane planske cilje za letošnje leto smo realizirali več ali manj uspešno po posameznih področjih in funkcijah.

Fizični obseg proizvodnje je bil dosežen v 11 mesecih 108,6 %; iz spodnje tabele pa je razviden uspeh po enotah in mesecih:

Jan.	Febr.	Marec	April	Maj	Junij	Julij	Avg.	Sept.	Oktober	Novemb.
100,5	83,0	97,9	100,5	84,5	100,2	105,9	100,1	107,9	100,5	105,0
DE VERD										
97,0	104,5	98,0	111,7	108,6	112,2	123,3	119,2	116,4	115,6	125,6

Iz tabele je razvidno, da je delovna enota Verd bolje izpolnjevala planske naloge in cilje, kar je delno razumljivo saj je za to proizvodnjo vrata bilo precej manj pomanjkanja materiala.

Fizični obseg plana je bil dosežen s povprečno 214 zaposlenimi. Tudi ostale planske cilje za 9 mesecev smo dosegli še kar zadovoljivo in sicer: planirani celotni prihodek za 110 %, dohodek 100 %, či-

vamo, da nam je lani uspelo planirati le borih 2800 kom. Tudi ta izvoz je prispeval, da se je pristopilo k bolj organiziranemu delu, boljši kvaliteti in pa spoštovanju rokov odpreme. Tudi za prihodnje leto smo načrtovali povečano proizvodnjo za izvoz in to najmanj za 50 % od letošnjega realiziranega, zavedajoč se, da moramo tudi mi sami ustvariti čim več deviznih sredstev.

Na zborih delavcev in samoupravnih organih smo stalno obravnavali naloge za zagotovitev delovne discipline, organizacije dela, zmanjšanje bolniških in drugih izostankov, kar je imelo pozitiven učinek. Vse te razprave so pokazale, da je treba še v naprej stalno poudarjati čim boljšo organizacijo dela, izkoriščanje delovnega časa in prisotnost pri delu. Osebo sem prepričan, da bo uspeh popoln le takrat, ko bo vsak mojster sposoben rešiti vse svoje probleme v lastnem oddelku.

V novem letu nas čakajo še težje naloge. Vse več bo problemov pri tako naglem naraščanju cen in pomanjkanju surovin in repromaterialov. Zato je nujno, da največ pozornosti posvetimo izkoriščanju materialov, delovnega časa, kvalitetnejši proizvodnji in planiranju.

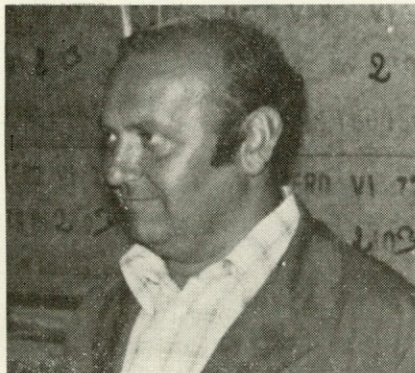
Na tak način je možnost povečati dohodek, pa tudi osebni dohodek.

Rebolj Martin

Poslovanje Tovarne stolov

Pri pregledu poslovanja našega TOZD za devet mesecev letošnjega leta ugotovljamo da dosegamo plansko postavljene cilje in je poslovni uspeh nad pričakovanim.

Tako je celotni prihodek 190.938.000 din dosežen s 115 %, dohodek 65.610.000 tudi presežen za 15 %, po odbitku prispevkov iz dohodka ostane 50.942.000 din čistega dohodka (20 % nad planiranim) iz katerega smo namenili za OD 30.267.000 din, rezervni sklad 1.640.000, sklad skupne porabe 1.627.000 din, stanovanjski del 1.921.000 in za poslovni sklad ostane 15.487.000 din ali 329 % z ozirom na plan.

Navedene rezultate smo dosegli s povprečno 344 delavci, pri tem ugotovljamo, da nam število delavcev pada, saj je TOZD zaposloval že preko 350 delavcev.

Povprečni OD je bil za prvih devet mesecev letošnjega leta 7.053.— din oz. 3 % nad plansko postavljeno.

Vrednostno smo imeli planirano za devetmesečje (navedeno v planskih cenah) 134.905.549 din, izvršili pa smo 137.117.526 din izraženo v % je to 101,6. Pojasniti moram zakaj je prihodek za več kot 5 starih milijard večji od vrednostne proizvodnje. Vrednostna proizvodnja je računana po planskih cenah, prihodek pa po dejanskih cenah in te so nekoliko višje, devalvacija je tudi prinesla nekaj več in gibanje valute navzgor, saj dolar po devalvaciji še vedno rahlo iarašča, za primer naj navedem, od 25. septembra do 25. oktobra je vrednost dolarja porasla za 0,50 din, to je 1,8 % kar pri našem izvozu ne pomeni tako malo) in kot pomemben delež k večjemu prihodku je prispevalo samoupravno združevanje deviznih pravic, brez katerega bi težko prišli do pozitivnega poslovnega rezultata.

Fizični obseg proizvodnje je bil dosežen 107,8 % za boljši pregled

navajam tabelo po delovnih enotah za mesec I. — IX. 80 v procentih:

	Povp.	jan.	feb.	marec	april	maj	junij	julij	avg.	sept.
DE Verd	105,9	102,5	111,1	98,2	107,8	104,3	103,0	105,7	109,8	111,8
DE Bor.	111,1	89,1	113,1	114,6	112,5	116,2	106,9	106,5	102,7	112,5
TOZD	107,0	97,4	111,9	104,2	109,6	108,6	104,4	106,0	107,1	111,4

Za doseganje takih rezultatov ugotovljamo, da je prispevala večja prisotnost na delu. Bolniški izostanki, predvsem krajši do 30 dni so se v tretjem tromesečju zmanjšali. Še vedno pa je število izpadlih ur zaradi bolniške veliko (do 30 dni za devet mesecev 41.349 ur ali 6,9 % od vseh ur in 47.827 ur nad 30 dni oz. 8,0 %). V bodoče bo še vedno treba delati na zmanjšanju izostankov. Poleg bolniških izostankov je imel naš TOZD še 1230 ur neplačanih izostankov — opravičenih in neopravičenih. Pri bolniški je omeniti velik % porodne, ki je pri nas največji, sicer razumljivo saj zaposluje tudi največ ženske in to mlade delovne sile, 22280 ur ali 3,7 %.

Pri vseh izpadih pa moram omeniti pripravljenost delavcev za podaljšan delovni čas, saj je bilo v devetih mesecih izvršenih 23.434 nadur od tega precej tudi v nočnem času in je preseganje fizičnega plana proizvodnje pripisati delu v nadurah.

Situacija na tržišču lahko rečemo, da je ugodna, da so naši stoli prodani, biti pa moramo pripravljeni na razširitev proizvodnega programa tako v novih modelih, kakor tudi lužilih in vrsti lesov. V zadnjem času se predvsem pojavlja vprašanje proizvodnje stolov v jesenu in hrastu, kar tudi izhaja oz. se pokriva iz naše poslovne dol-

goročne politike v težjem in širšem programu. V izdelavi je tudi garnitura sedežnega pohištva v kombinaciji les — jesen in tapetiranje usnje, ki bo razstavljena na beograjskem sejmu, v proizvodnji pa je v naslednjem letu, tako bo-

mo v večji meri prisotni tudi na domačem trgu.

V letošnjem letu smo se srečevali in se še predvsem s pomanjkanjem repro materialov in nekaterih domačih nekvalitetnih, kvalitete lužil zelo nihajo in kljub prizadevanjem, da preidemo na domače proizvajalce kaže, da zaradi slabe kvalitete tega ne bomo mogli.

Na informativnih grupah so bile obravnavane naloge za zagotovitev delovne discipline, kar je imelo pozitiven učinek zato menim, da bo potrebno le — te stalno vsaj enkrat letno v celoti obravnavati na informativnih grupah in vsak mojster svoje probleme rešiti v lastnem oddelku, ker le tako lahko pričakujemo proizvodni in poslovni uspeh.

Pred nami niso lahke naloge pri tako naglem naraščanju cen surovin in repro materialov in manjšem naraščanju prodajnih cen končnih izdelkov na zunanjem tržišču. Potrebno bo poiskati še notranje rezerve v izkoriščanju delovnega časa in surovine, v kvalitetnejši proizvodnji, v tehnološkem procesu in novatorski dejavnosti, saj bomo le tako lahko obdržali tudi osebne dohodke na primerni ravni, kar si vsi želimo. Dejstvo pa je samo eno, da bomo delili toliko, kolikor bomo ustvarili.

Lenašič ing. Franc

OOS v Tovarni stolov

Kako je potekalo delo izvršilnega odbora v letošnjem letu smo povprašali predsednico Grom Božo, ki nam je povedala:

»Novi Io se je konstituiral 11/2-80 in takrat sem prevzela delo predsednika IO. Že na tem sestanku smo se dogovorili o določenih nalogah, ki nas čakajo. Kot prva je bila izbira kandidatov za člane samoupravnih organov, katere smo nato v mesecu marcu izvolili. Kmalu nato smo se vključili v razprave pri sprejemanju samoupravnih sporazumov, pri sprejemanju zaključnega računa in tudi pri ukrepih za stabilizacijo. Prav tako

smo bili vabljeni na vse sestanke samoupravnih organov in splošno mnenje je, da je samoupravljanje v našem TOZD-u dobro. Tesno smo povezani z občinskimi sindikalnim svetom, kateri od nas dobi vse zahtevane podatke prav tako pa tudi OSS nudi vso pomoč, ki jo mi želimo. Udeležujemo se vseh sestankov na ravni občine pa tudi v samem TOZD-u smo imeli pet sestankov, ki so bili dobro obiskani. Na njih smo obravnavali razne samoupravne sporazume, poslovanje, predlog za okrevanje naših članov kolektiva, evidentirali člane v razne odbore in komisije na ravni ob-

čine, nočno delo žensk, itd. Med ostalim smo na željo delavcev TOZD-a organizirali izlet na Pohorje, ki je dobro uspel in se »srečno končal«, kot so nekateri menili. Na lastno pobudo smo organizirali srečanje s pevskim zborom »Srečko Kosovel« iz Ajdovščine in »LI-KO« in sicer v gradu »Zemona« pri Ajdovščini. Dogovorili smo se za obratni obisk v letu 81 v Bistri ob priliki kulturnih srečanj. Prizadevamo si, da navežemo stike tudi z različnimi pevskimi zbori in pripravimo podobna srečanja. Kulturna skupnost Vrhnika organizira veliko kulturnih prireditev katerih se tudi delavci našega TOZD-a udeležujejo. Prav tako se udeležujejo različnih športnih prireditev, ki jih organizira TKS Vrhnika. Zato, da bi se delovni ljudje DO lahko rekreirali smo v telovadnici Partizan na Vrhniki rezervirali ob sredah ob 20.30 dnevni termin in izkoristim priložnost, da opozorim vse, da lahko pridejo v telovadnico in »razmigajo« svoje kosti. Ob tej priložnosti lahko tudi povem, da tradicionalnih »lesariad« na ravni republike ne bo več. Vse športne prireditve se organizirajo v občini.

Na koncu naj povem, da se bomo tudi v letu 1981 zavzemali za dobre medsebojne odnose, za dobro gospodarjenje in uresničitev Zakona o združenem delu, za kre-

pitev delegatskega sistema in vseh nalog, za katere je sindikat zadovoljen.

Ob tej priliki želim v imenu IO vsem delovnim ljudem TOZD-a kot

vsem ostalim v naši DO srečno, zdravo in predvsem uspešno novo leto 1981.«

K. S.

Delovanje DS

Predsednik Kozjek Ciril je o delu sveta v letu 1980 navedel naslednje: »Razni ukrepi za stabilizacijo so zahtevali, da je bilo delo kar precej pestro in več ali manj tudi učinkovito. Imeli smo rednih 8 in 1 izredno sejo. Udeležba je bila 75 %. Sprejetih je bilo 126 sklepov, ki so tudi v večini realizirani. Na sestankih bi moralo biti več aktivnega sodelovanja s strani članov, ker samo poslušanje in glasovanje kot delajo nekateri člani je slab porok za dobro izpeljavo delovnih nalog, ki si jih s sklepi zadamo. Mislim, da bi morali na sejah tudi več razpravljati o odnosih v TOZD, kar je to zelo pomemben faktor za dobro počutje posameznika v delovnem okolju.

Več razprav se bi moralo nanašati na racionalnejše izkoriščanje vseh surovin, tvoriv in potrošnega materiala. Z večjim medsebojnim opozarjanjem na kvalitetno delo, bi bilo manj izmečka in tudi izdelek bi bil kvalitetnejši, kar je v današnji situaciji nujno, da bo izvoz čim uspešnejši. Delavski svet je tudi večkrat razpravljal o izkoriščanju delovnega časa, kateri ima velik vpliv na izpolnitev planskih obveznosti, ki niso majhne. Za reali-

zacijo plana je bil tudi zavzet sklep, da se dela ob prostih sobotah, kar je mnogo pripomoglo, da se je plan izvrševal. Moram reči, da je bil sklep v kolektivu z razumevanjem sprejet in tudi izvršen, za kar gre vsem pohvala za to prizadevanje.

Predsednik DS TOZD Tovarna stolov Kozjek Ciril s priznanjem, ki smo ga dobili za kvaliteto izdelkov v ZDA

Upam in sem tudi prepričan, da si bomo v naslednjem letu ravno tako prizadevali in ob istih pogojih dosegali planske cilje.

Vsem v TOZD-u in v delovni organizaciji želim uspešno in zadovoljno novo leto 1981.«

K. S.

Beograjski sejem pohištva

Vsako leto vse pomembnejša manifestacija celotne jugoslovanske pohištvene industrije, je bila tudi letos zelo zanimiva. Različne nagrade, kot na pr. »Zlati ključ« vabijo mnoge, da pokažejo nove izdelke, nove programe, skratka pohištvo, katero naj bi v bližnji prihodnosti predstavljalo oblikovni trend na domačem tržišču.

Vendar se vse pre pogosto dogaja, da uspešni in nagrajeni modeli ne doživijo uspeha tudi na najpomembnejši preizkušnji, pri prodaji. Verjetno je eden od vzrokov tudi ta, da mnogim niti ni cilj, da se izdelki uveljavijo na trgu, temveč, da se osvoji kakšno priznanje in si na ta način zagotovijo bolj ali manj uspešno reklamo.

Prav tako je dostikrat proizvodnja novega programa prezahtevna vsled tehnoloških ali pa cenovnih razlogov in novost ne pride do tržišča. Vendar je kljub vsemu Beograjski sejem najpomembnejši za vse proizvajalce glede prikazovanja novitet in tako bo verjetno tudi v bodoče.

Tudi »LIKO« oz. TOZD Tovarna stolov je prikazal na relativno majhnem, vendar estetsko zelo uspešnem razstavnem prostoru svoje izdelke. Vsekakor najpomembnejša je naša nova sedežna garnitura za dnevne sobe »JAZON«. Garnitura je izdelana na osnovi že pred leti do ločenih zamisli, dokončen dizajn in načrti so delo arh. Mile Berličeve. Sestoji se iz enoseda, dvoseda, troseda ter mizice. Tapezirani del je iz usnja, leseni pa iz jesena ter tapecirani z bambusovo vitro. V nekem smislu je ta garnitura proizvod vrhniške industrije, saj je usnje v zahtevani barvi izdelala IUV in moramo poudariti, da so imeli za naše želje veliko razumevanje.

Garnitura je bila z zanimanjem sprejeta, vendar so potrebne še manjše korekture, predvsem pri lesenem delu, kateremu manjka mehko in zaobljenosti.

Poleg te garniture smo razstavili tudi nekatere nove modele stolov No 430, No 524 ter vse izdelke naših masivnih miz z odgovarjajočimi stoli. Imeli smo mnogo obiskov, tako domačih poslovnih ljudi, kot

navadnih obiskovalcev, ter tudi precej tujcev.

Sklenili smo tudi več konkretnih poslov predvsem za izvoz, prav tako pa tudi za domači trg.

V zadnjem letu smo zelo dvignili nivo našega nastopa na vseh sejmih, zelo smo bili zadovoljni z zagrebškim, vendar je razstavnici pro-

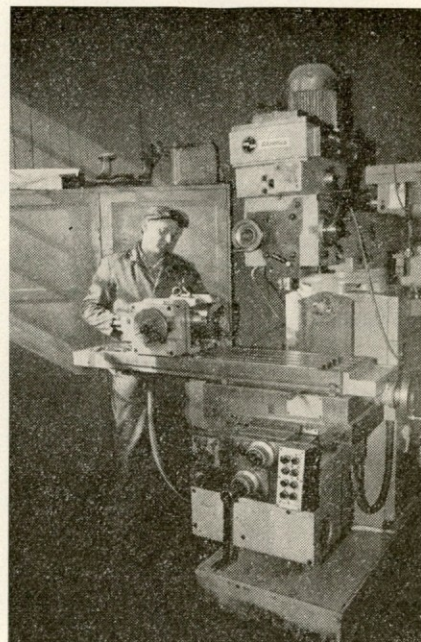
stor v Beogradu resnično nadvse uspel in moramo izreči priznanje in zahvalo vsem, ki so kakorkoli sodelovali ter s svojim delom prispevali k temu skupnemu uspehu, ter h graditvi imagea katerega »LI-KO« zasluži tudi na domačem trgu.

Olomir Pungersič

Varstvo pri delu

Bliza se konec leta in ob tem je potrebno pogledati kazalce uspešnosti dela na posameznih področjih. Prav tako lahko tudi na področju varstva pri delu pogledamo ter primerjamo stanje v letošnjem letu 1980, ter ga primerjamo z preteklim 1979. letom. Verjetno so s tega področja za širšo množico v DO LIKO najbolj zanimivi podatki kot so: število nezgod, število izgubljenih delovnih dni do 30 in nad 30, število izgubljenih dni na nezgodo (resnost nezgod) itd. Zato je najbolje, da si pogledamo primerjalno tabelo s podatki za 9 mesečno obdobje leta 1980, ter za enako obdobje leta 1979.

na nezgodo odpadlo v letošnjem primerjalnem obdobju le 12,8 delovnih dni. Iz podatkov lahko zaključimo, kar se pa prav tako vidi iz tabele, da je stanje v celotni DO v devetih mesecih letošnjega leta precej boljše od primerjalnega obdobja lanskega leta. K boljšemu stanju v celotni DO pa so prispevali prav vsi TOZD-i, nekateri bolj nekateri manj. Z doseženimi rezultati se še vedno ne smemo povsem zadovoljiti ampak moramo še v naprej stremeti k še boljšemu, sedanja rezultati pa naj bi bili vzpodbuda za v bodoče. Še vedno je pri večini nastalih nezgod osnovni vzrok ostal enak: nepazljivost, sa-

Delavec TOZD Servisi—energetika pri svojem delu

Izboljšanje stanja v devetih mesecih letošnjega leta še ni garancija za boljše stanje v bodoče. Vseeno pa moramo biti optimistično razpoloženi in iskati oziroma delati v bodoče na izboljšanju stanja činiteljev na katere lahko vplivamo. Nenazadnje pa je izboljšanje stanja, oziroma zmanjševanje števila nezgod za 31,5 % in s tem tudi zmanjšanje števila izgubljenih delovnih dni za 29 % v letošnjem devetmesečnem obdobju v primerjavi z enakim obdobjem lanskega leta, verjetno tudi nek napredek oziroma uspeh s tem pa tudi kar pomemben stabilizacijski prispevek za posamezne TOZD-e kakor tudi za celotno DO.

Rado Ogrin, Gorazd Sunajko

DO LIKO	Štev. nezg. 9/80	Štev. nezg. 9/79	Index 80/79	Štev. izg. del. dni						Skupaj 79 80	Index izg. dni 80/79	Štev. izgub. dni na nezg.	
				do 30 80	do 30 79	nad 30 80	nad 30 79					80	79
skupaj	76	111	68,5	867	1122	279	492	1146	1620	71	15	14,6	
tov. stol.	26	45	57,5	306	427	26	—	332	427	78	12,8	9,5	
TV	18	27	67	251	297	242	188	493	485	102	27,4	18	
PP	23	22	105	190	166	5	304	195	470	41,5	8,5	21,4	
SE	6	16	37,5	90	228	6	6	96	234	41	16	14,6	
BP	2	—	—	25	—	—	—	25	—	—	12,5	—	
DSODSP	1	1	100	5	4	—	—	5	4	125	5	4	

Če smo si ogledali podatke je razvidno, da je število nezgod v letošnjem devetmesečnem obdobju v primerjavi z enakim obdobjem lanskega leta 1979 manjše za 31 %. Zaradi manjšega števila nezgod pa je bilo v primerjalnem obdobju letošnjega leta z ozirom na primerjalno obdobje lanskega leta izgubljenih tudi precej manj delovnih dni. Izguba delovnih dni je bila v devetih mesecih letos za 29 % manjša kakor v enakem obdobju leta 1979.

Sedaj si pa še oglejmo resnost nezgod (število izgubljenih dni na nezgodo. Tu je pa opaziti, da je stanje približno enako, tako v primerjalnem obdobju letošnjega leta, kot v enakem obdobju lanskega leta. V 9 mes. leta 1979 je bilo izgubljenih 14,6 delovnih dni na nezgodo, v enakem obdobju leta 1980 pa 15 delovnih dni. K temu je potrebno pripomniti, da je nekoliko slabšemu rezultatu botrovala huda nezgoda, tov. Ogrin Katice in ni brez nezgode, katera je sama prinesla 176 izgubljenih delovnih dni,

movolja, nepravilen način dela itd. Da se ti vzroki ne bodo ponavljali še v bodoče je potrebno delavce v bodoče še bolj usposablja-ti, poučevati (pred razporeditvijo na delo, kakor tudi ob koncu uvalne dobe, oziroma ob premestitvi na drugo delovno mesto), kakor tudi z rednimi preizkusi znanja iz varstva pri delu in požarnega varstva.

Zmanjšanje fluktuacije delovne sile o kateri je bilo že toliko napisanega in izrečenega je prav gotovo tudi nekoliko prispevala k izboljšanju stanja vendar je še vedno preveč prisotna.

Prav tako pa so tudi izboljšani delovni prostori, sredstva, kakor tudi pogoji dela, činitelji, ki prav gotovo vplivajo na stanje varstva pri delu oziroma nezgod pri delu. Kljub temu je pa še vrsta objektivnih in subjektivnih činiteljev na katere pa lahko bolj malo vplivamo, kateri pa imajo prav gotovo tudi velik vpliv na stanje varstva pri delu.

PROCENT PROIZVODNJE NEKATERIH TOZD V SRS USMERJENE V IZVOZ

	%
Tov. stolov LIKO Vrhnika	93,9
Drobno pohištvo NOVOLES	79,9
gugalniki NOVOLES	75,9
Drobno poh. KLI LOGATEC	72,2
LIP Radomlje	58,8
Mizarstvo LIPA Ajdovščina	55,0
Stolarna Dobrepolje	53,7
Kol. poh. LIPA Ajdovščina	50,0
Ploskovno poh. NOVOLES	49,2
Pohištvo BRANIK MEBLO	44,4

Iz lesinarja

Srečanje jubilantov

Srečanje jubilantov je bilo v letošnjem letu organizirano v zadnjih dneh pred praznikom 29. november. V Verdu so se srečali jubilanti Tovarne stolov iz Primarne predelave, Blagovnega prometa in DSODSP, v Borovnici pa jubilanti Tovarne vrat in Servisov — energetike. Poleg slavlencev so se praznovanja udeležili tudi vodilni delavci posameznih TOZD in Lika ter predsedniki DS. Kljub temu, da smo letos praznovali v prostorih delovne organizacije, je bilo vzdušje prijetno in sodeč po obrazih sodelujočih, so bili vsi tudi zadovoljni.

Vsem, ki so letos stavili 10, 20 ali 30 letnico dela v naši delovni organizaciji se s svojimi čestitkami pridružuje tudi naše uredništvo.

K. D.

Posnetki so s srečanj jubilantov na Verdu in v Borovnici

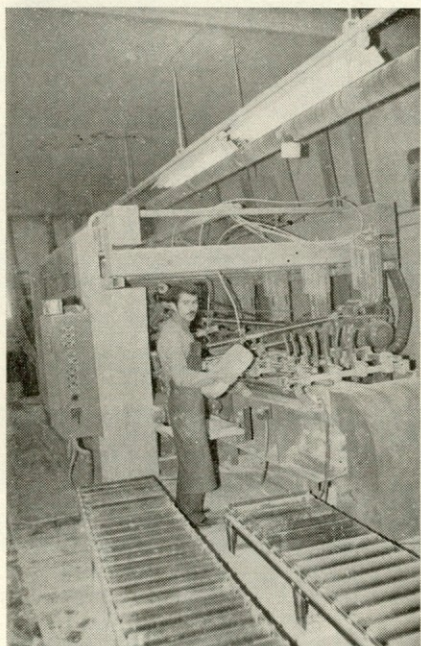

Usmerjeno izobraževanje

PROIZVODNO DELO V USMERJENEM IZOBRAŽE- VANJU

Uvedba proizvodnega dela in delovne prakse v usmerjenem izobraževanju zahteva skrbne priprave ne le v vzgojnoizobraževalnih organizacijah, temveč tudi v OZD, ki bodo prakso izvajale.

Potrebno bo pravočasno razrešiti organizacijska, kadrovska in materialna vprašanja uresničevanja proizvodnega dela oz. delovne prakse učencev.

Nov stroj za brušenje sedežev v TOZD Tovarna stolov

Sprememba, ki jo Zakon o usmerjenem izobraževanju prinaša, pomeni konkretno povezanost izobraževanja z delom in za delo in se izvaja kot proizvodno delo oz. delovna praksa.

Razlika med proizvodnim delom in delovno prakso je v tem, da se proizvodno delo izvaja v OZD, ki imajo proizvodni značaj, delovna praksa pa v delovnih procesih, ki nimajo proizvodnega značaja.

Obseg proizvodnega dela in njegovo organizacijo določijo uporabniki in izvajalci v posebni izobraževalni skupnosti (mi v PIS — lesarstva) na osnovi skupne izobrazbene osnove, ki določa, da celotno vzgojnoizobraževalno delo ne presega v prvih dveh letih usmerjenega izobraževanja 44 tednov v posameznem šolskem letu.

Učenci bodo opravljali proizvodno delo oz. delovno prakso v I. oz.

II. letniku strnjeno, to je v 10 delovnih dneh 80 ur in sicer učenci prvega letnika bodo praviloma opravili v 8 ciklusih v drugem polletju (pričetek torej februar 1982), medtem, ko ga bodo učenci II. letnika opravili strnjeno v prvem polletju šolskega leta, prav tako najmanj 80 ur proizvodnega dela v 10 dneh.

Praviloma bodo učenci opravljali proizvodno delo oz. delovno prakso v OZD, s katero bodo imeli sklenjeno štipendijsko oz. drugo pogodbo. V kolikor pa ta organizacija ne bi izpolnjevala pogojev za izvajanje proizvodnega dela oz. delovne prakse, pa v OZD, ki bo te pogoje izpolnjevala.

Proizvodno delo oz. delovna praksa je v I. letniku programirana skladno z učenčevimi usmeritvijo in sicer se bo izvajala tako, da bo učenec vključen neposredno v dela in naloge proizvodnega oz. delovnega procesa. Prav tako bodo v I. letniku opravljali proizvodno delo v delovnem procesu materialne proizvodnje učenci naravoslovno — matematične, družboslovne, pedagoške in kulturološke usmeritve.

Sveti šol, ki bodo izvajale programe teh usmeritev (npr.: lesarstva) bodo sklepali predhodne dogovore z OZD in pri tem upoštevali možnosti OZD na svojem območju.

V drugem in naslednjih letnikih pa bodo učenci opravljali proizvodno delo oz. delovno prakso na

področjih del, za katera se bodo izobraževali.

V prvem letniku bodo torej učenci opravljali proizvodno delo oz. delovno prakso v funkciji usmeritve, v drugem in naslednjih letnikih pa v funkciji smeri.

Na osnovi teh izhodišč bodo strokovni sveti posebnih izobraževalnih skupnosti določili dela in naloge za posamezne usmeritve in smeri.

Za izvajanje proizvodnega dela oz. delovne prakse je potrebno iz tehnološkega procesa izbrati tista dela in opravila, ki jih bodo učenci glede na psihofizične sposobnosti in zakonska določila lahko opravljali in jim bodo obenem omogočale spoznavati tehnološki proces s širših družbenoekonomskih vidikov. Pri tem je treba upoštevati tudi možnost, da bodo učenci II. letnika lahko pri opravljanju proizvodnega dela širili spoznanja iz I. letnika ter razvijali možnosti za vse bolj samostojno opravljanje del in nalog v izbrani smeri.

Proizvodno delo oz. delovne praksa mora biti organizirana tako, da bodo učenci s svojim delom in rezultati svojega dela prispevali k dohodku temeljne organizacije oz. delovne skupnosti. Temeljna organizacija pa mora zagotoviti prostorske, materialne, kadrovske in druge pogoje za neposredno izvajanje proizvodnega dela in sicer:

1. Neposredne materialne pogoje za organizacijo in izvajanje delovnega procesa (delovne prostore, delovna sredstva, predmete dela, sredstva za osebno zaščito pri delu in druga sredstva varstva pri delu).

Montažnica na Verdu

2. Z zakonom določene minimalne pravice:

- varstvo pri delu,
- zavarovanje za primer nesreče pri delu,
- nagrade učencem v skladu z njihovim prispevkom k dohodku temeljne organizacije.

3. Druge pravice kot so:

- prehrana,
- posebni zdravniški pregledi, ipd.

Način zagotavljanja drugih pogojev za organiziranje in izvajanje proizvodnega dela morajo določiti uporabniki in izvajalci v posebnih izobraževalnih skupnostih, v temeljnih planov. V okviru posebnih izobraževalnih skupnosti naj bi se zagotavljali zlasti sledeči pogoji:

1. sredstva za storitve, ki jih bodo v zvezi z organiziranjem proizvodnega dela opravljale izobraževalne organizacije,

2. prispevki za zagotavljanje posameznih pravic iz zdravstvenega varstva,

3. sredstva za regresiranje morebitnih prevozov učencev na opravljanje proizvodnega dela.

Smiselno pa bi bilo, da se iz teh sredstev namenjajo tudi sredstva za zavarovanje za primer nesreče pri delu in del sredstev za kritje

stroškov pri usposabljanju delavcev, ki bodo sodelovali pri izvajanju proizvodnega dela.

OZD, ki bodo izvajale proizvodno delo bodo določili strokovni sveti pri posebnih izobraževalnih skupnostih. Naša naloga pa je, da čimprej oblikujemo predlog za delavce, ki bodo izvajali proizvodno delo v posameznih temeljnih organizacijah, te naloge potrdimo na DS in delavce takoj usmerimo v ustrezno dopolnilno izobraževanje po programih, ki jih je pripravila GZ Slovenije. Kadrovska služba bo morala v sodelovanju z varnostno službo in tehnologi določiti primer dela in naloge za izvajanje proizvodnega dela oz. delovne prakse v vseh temeljnih organizacijah. Na osnovi tega pa bodo sledile še konkretne naloge, ki izhajajo iz obveznosti OZD do učencev (to je zagotovitev toplega obroka, nadomestila oz. nagrade, zavarovanja za primer nesreče pri delu, osebna zaščitna sredstva ipd.) ter vskladitev naših samoupravnih splošnih aktov s temi spremembami.

Verjetno bo ena najtežjih in tudi najzahtevnejših nalog organiziranje službe oziroma usposodobitev delavca, ki bo skrbel za realizacijo vseh nalog, ki izhajajo iz organizacije proizvodnega dela.

Krašovec Dragica

Po njegovi smrti je posestvo prevzela sestra Ana z možem Josipom Lenaršičem, ki je s svojo strokovno usposobljenostjo še vzpodbudil nadaljnji hiter razvoj proizvodnje.

Že leta 1903 so opustili vodni mlin in povečali proizvodnjo žaganega lesa in parketov. V tem času so kupili tudi prvo parno lokomobil, leta 1910 pa so kupili prvi polnojarmenik »Penikey«, nadalje je postavil samico za žaganje resonančnega lesa in čez nekaj let tudi postavil elektrovod do ekonomije in stanovanjskih prostorov. Parketarna se je postopoma preoblikovala v pravo tovarno. Zgrajeni so bili novi proizvodni in skladišni prostori, nabavljena je bila še ena lokomobila, zaposlovali pa so že 25 stalnih delavcev, med njimi je bila večina usposobljenih za kvalitetno izdelavo ornamentnih plošč.

Delovni čas je bil deljen, vendar delavci čez dan niso smeli zapuščati tovarne.

Poleg tovarne pa je lastnik postavil gostinski obrat, kjer so delavci puščali težko prislužen denar.

Med prvo svetovno vojno je proizvodnja potekala oteženo in tudi po njej je potekala v manjšem obsegu, kot pred njo. Postopoma je povpraševanje sicer naraščalo, vendar le pa enostavnejših vrstah parketa. Ko je lastnik v Avstriji kupil stroje za serijsko izdelavo parketa, je zaposloval tudi nove delavce, ki pa niso potrebovali večje usposobljenosti. Naraščala pa je potreba po dodatni energiji in surovinah, tako je kupil prvo vodno turbino z močjo 30 km in jo montiral ob jezu Ljubije, prav tako pa je v žagalnici montiral nov polnojarmenik. Ta parket je bil po izdelavi enak današnjemu.

Doma so se kopičile zaloge manj kvalitetnega in kratkega jelovega lesa, kar je pogojevalo pričetek proizvodnje zabojev za sadje in košarice za zelenjavo. Slednje so izdelovali tako, da so v tovarni žagali letvice in izdelovali šablone, domačini na vasi pa so le te doma zbijali in jih prinašali v odkup v tovarno.

Značilno za parketarno je bilo občasno premeščanje delavcev iz parketarne na ekonomijo (v času spravljavanja sena, sezonskih pošiljk, predvsem jaffa zabojev). V času pred II. svetovno vojno je bilo v Parketarni zaposlenih 35 do 40 delavcev. Točnega števila ni mogoče ugotoviti, zaradi netočnega prijavljanja in odjavljanja delavcev pri socialnem zavarovanju.

Pred II. svetovno vojno je delala s polno zmogljivostjo proizvodnja masivnega parketa, ornamentne plošče pa so izdelovali predvsem za izvoz in sicer po predhodnem naročilu.

Naša pot

USTANOVITEV PARKETARNE VERD

Začetki razvoja lesne industrije v Verdu segajo v drugo polovico 19. stoletja, točno v leto 1860, ko je tedanji lastnik veleposestnik v Verdu Fran Kotnik dobil dovoljenje — koncesijo od takratne oblasti za samostojno prodajo lesa, hlodov, tesanega in žaganega lesa.

Ker pa je od kupcev v Sloveniji in Avstriji dobil ponudbe za izdelavo kvalitetnih talnih oblog, je pričel tudi z izdelavo enostavnega masivnega hrastovega parketa. Prva proizvodnja parketa je potekala ročno, prodaja pa je hitro napredovala. Ker si je obetal lep dobiček, saj je bil parket kvalitetno izdelan, surovinsko zaledje pa je bilo tudi bogato, je zaprosil za dovoljenje za prodajo in izdelavo parketa, ki ga je leta 1872 tudi dobil. Ta letnica je tako prišla v zgodovino parketarne kot leto ustanovitve Parketarne Verd.

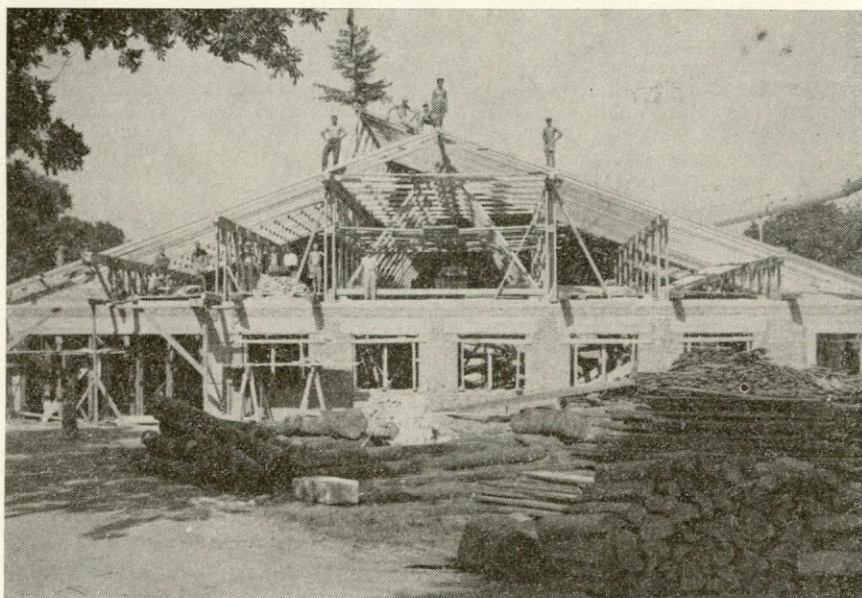
Kotnik pa se ni zadovoljil le z obrtniško proizvodnjo, pač pa je proizvodnjo povečal tudi z izdelavo nekaterih strojnih naprav, kar pa še vedno ni krilo velikega povpraševanja po izdelkih. Prvič je parket razstavljal na sejmu v St. Pöltenu,

kjer je tudi prejel diplomo za izredno kvaliteten izdelek. Prav tu pa je dobil tudi prve predloge za izdelavo ornamentnih parketnih plošč. Po dobljenih vzorcih je tudi kmalu pričel z njihovo proizvodnjo s kombinacijami hrastovega lesa, parjenega hrasta, javorja, črnega lesa in češnje.

Prvotno je plošče izdeloval v masivni izvedbi, nato pa jih je lepil na jelovo podlogo. Na posebno željo kupcev, zlasti samostanov, je izdeloval tudi mozaične plošče, sestavljene iz cm² velikih koščkov raznovrstnega trdega lesa, lepljene ga na jelovo podlogo.

Naročila so prihajala vsakodnevno in v mnogo večjih količinah, kot je bila zmogljivost delavnic, s svojimi izdelki pa je prodrl v sam vrh Evrope.

V času najhitrejšega razvoja Parketarne je leta 1890 Fran Kotnik umrl. Ker je bil sin še premlad za vodenje, sta upravljanje posestva prevzeli žena Marija in hči Ana. Sin Karla pa sta poslali na šolanje na Dunaj. Po vrnitvi z Dunaja je s tehničnimi pripomočki moderniziral proizvodnjo, toda bil je rahlega zdravja in umrl 1910. leta komaj 35 let star.

Pri rekonstrukciji Parketarne na Verdu leta 1953 je bilo vloženih tudi preko 5000 udarniških ur

»Tovarna parketov in lesnih izdelkov« kot se je uradno imenovala je bila na mestu, kjer danes stoji tovarniški prostori.

Za svoje izdelke — predvsem ornamentne plošče, ki so slavile po izredni kvaliteti in lepih vzorcih, je lastnik prejel številna visoka priznanja na razstavah na Dunaju, Trstu in Parizu.

V času II. svetovne vojne je proizvodnja parketa v omejenih količinah, predvsem zaradi slabega surovinskega zaledja in pomanjkanja delavcev. V tovarni so ostali le starejši delavci.

O razvoju po vojni pa smo spregovorili že v prejšnji številki.

Povzeto iz almanaha NAŠA POT

Kralj Matjaž

Majhen in skromen je bil dom Antona Magajne na Verdu. Sredi malega vrta, po katerem je cve-toči bezeg razširjal svoj omamljivi vonj, je stala stara in že jako slaba hiša, vsa obrasla z zelenjem, da so se z nekoliko oddaljene ceste komaj okna razločevala.

Na koncu Magajnovskega vrta, v prostorni hladni lopi, je sedela mala družba in z napeto pozornostjo poslušala nerodno pripovedovanje dolgega Labana, tembolj, ker zadnji čas ni bilo iz samostana ničesar več slišati. Vedelo se je samo, da je začel samostan s svojimi podložniki kmeti ravnati silno kruto in jim nalagati čedalje večjih bremen. O notranjih dogodkih v samostanu pa se ni izvedelo ničesar.

— Čuješ, Laban, je vprašal Magajna, povej vendar, kaj je pa z Erazmom?

— Ko bi jaz vedel, je odgovoril Laban in odmaknil roki, s katerima se je doslej nekako krčevito oklepval vrča. Smili se mi — a pomagati mu ne morem. V tisti ječi ga drže, v katero se pride samo iz samosta-

na. Temna in mokra je ta ječa, prav kakor bi hudiči hoteli, naj Erazem v njej pri živem telesu se-gnija. Še tisti cigani, ki jih imajo zaprte, so v boljših ječah.

— Kaj Erazma ni mogoče na kak način osvoboditi? je vprašal Magajna. Dokler bo pater Celestin gospodar v samostanu, ne bo Erazma izpustil iz ječe in s pritožbami se nič ne opravi.

— Ej, ko bi jaz vedel, kako Erazma spraviti iz ječe, bi bil to že zdavnaj storil, je dejal Laban. A posameznik ne more ničesar opraviti. Kmete bi lahko naščuval na punt, a ti se boje Najsvetejšega. Sicer pa je samostan zdaj tako utrjen in je vedno toliko stražarjev doma, da bi tudi kmetje ničesar ne opravili.

— Torej se da le z zvijačo kaj doseči.

— Seveda! Samo z zvijačo! A povejte s kako zvijačo. Laban je bil tako jezen, da je kar ob mizo udaril. Že vse te tedne si belim glavo, kako bi Erazma spravil iz ječe, pa mi ne pride nič pametnega na mi-

sel. In prav zato sem prišel danes k vam, da mi svetujete.

Nastal je molk. Skozi zelenje, s katerim je bila lopa obrastla, se je prikradel svit zahajajočega solnca in trepetal na belem krilu gospe Regine in na njenih rujavih laseh.

Stvar je treba dobro premisliti, Laban, predno se kaj stori. Veseli me pa, da si pripravljen pomagati. Oglasi se večkrat pri meni. Kar bo mogoče, storim vse, da rešiva Erazma.

Med resnimi pogovori se je približal večer. Sele ko je zavladatale velečastno globoka nočna tihota, se je odpravila družba proti Vrhniku. Magajna in Anica sta spremljala svoje goste, mesec pa jim je razsvetljeval pot. Kar samo ob sebi se je zgodilo, da sta Magajna in gospa Regina šla skupaj. Gospa Regina je bila okrog vratu ovila črn šal tako, da je bila v molčečem sijaju svetlega večera njena glava podobna cvetu, ki gleda iz vaze. Družba, ki je šla spredaj, je bila zgovorna in glasna, gospa Regina in Magajna pa si nista imela ničesar povedati.

Šele proti koncu pota se je gospa Regina nekoliko ustavila in polglasno rekla:

— Nevarnega dela ste se lotili, gospod Magajna. Boj s papisti je težak in že marsikdo je moral plačati s krvjo in z življenjem, da se jim je uprl.

— Vem, gospa, da imajo papisti večjo moč v rokah, kakor marsikateri cesar in kralj, ali potrebno je, da se njih moč razbije. Kdor je slep ali duševno tako slab, da ne uvideva koristi in potrebe tega boja, naj ostane doma in nihče mu ne bo tega zameril. Kdor pa spoznava, za kaj gre, da se gre za srečo in bodočnost naroda in človeštva, ta ima odprti samo dve poti: ali mora služiti Rimu, ali se proti njemu vojskovati. Na strani stati in samo gledati, ne sme; to ni častno — in vsaj jaz tega ne morem.

— Ali Vas sovražijo duhovniki in menihi prav posebno. Menda ker se Vas boje. Kdo ve, kaj še store, da bi Vas uničili.

Anton Magajna se je obrnil k gospe Rigin. Čutil je iz njenih besedi trepet njene duše in v njenih tajinstvenih očeh čital bojazen njenega srca, da se mu kaj ne primeri. In tedaj ga je prešinila taka radost, kakor še nikdar v življenju in ga je tako prevzela, da mu je zmanjkalo sape. Potem pa je vzkliknil veselo in ponosno kakor fant, ko se vrača od vasovanja:

— Naj se zgodi volja božja, gospa Regina, poguma si ne dam vzeti. Vsak je lahko ponosen, kogar papisti sovražijo in preganjajo. Sicer pa jaz nisem zrasel iz mehkih tal in pod gorkim solncem, nego na skalnatih tleh med dežjem in viharjem postal mož, in zato ne poznam strahu.

— A življenje je kratko in zato se človek ne sme podajati v nevarnosti, je tiho pripomnila gospa Regina.

— Življenje traja samo en trenotek, a ta trenotek zadostuje, da se ustvarijo dela večnega pomena. Lejte, gospa, tudi jaz poizkusim, da storim kaj takega. Ne hrepenim po slavi velikega vojskovodje, ne po plemiškem grbu, pomagati pa hočem pri zgradbi velikega poslopja, ki naj bo dom sreče in zadovoljstva in naj varuje rojake pred vsako krivico. Če pogledate po domovini, kaj vidite? Bedo, strašno bedo! Tu imate nekaj velikašev in bogatih duhovnikov, ki imajo pravico, da uživajo sadove dela vseh drugih ljudi in zapuščajo to pravico svojim otrokom ali cerkvi — na drugi strani pa vidite tisoče in tisoče, ki so rojeni v siromaštvu in v blatu, ki so zrasli v nevednosti in v praznoverstvu, ki delajo vse življenje kot živali in žive kakor psi. In ti, gospa Regina, so moji bratje, in tem moram pomagati. Če jih osvobodim iz duhovske sužnosti, sem storil dovolj, ker potem bodo imeli moč, da si sami izvojujejo pravico.

In ko je videl začuden pogled gospe Regine, je smehljalje pristavil:

— Ali nikar ne mislite, da hočem to sam izvršiti. Le skromen pomočnik bom pri tem velikem delu, ki ga je začel Primož Trubar. Že če odprem novi veri vrata na Notranjsko, bom srečen in bom imel zavest, da sem izpolnil svojo dolžnost. Bistri velja moj boj in zmagal bom, če pridobim Vrhniko in Borovnico. Vem, da me čakajo še težki dnevi, velike bridkosti in mor da tudi hudo trpljenje, ali svojega namena ne opustim. Davno sem že krenil z razhojenega pota, ki vodi samo k napajališču in h koritu.

— Kaj je to provzročilo? Kdaj ste se odločili za to? je vprašala gospa Regina.

— Treba je bilo več let, preden sem prišel do tega spoznanja. Že kot deček v Ljubljani sem imel priliko seznaniti se z novo vero in spoznati, da se je stara vera odvrnila od Kristusa in zupustila njegove nauke. Takrat je bil Primož Trubar, ta krasni junak, še kanonik stolne cerkve. On in njegov prijatelj kanonik Pavel Wiener sta oznanjala novo vero, ki pa je pravzaprav stara vera, ker se drži Kristusovih nauk. Tedaj je ljubljanski škof Urban Textor, ki je bil osebni prijatelj Ignacija Loyole in je imel kot spovednik kralja Fer-

dinanda velik vpliv na dvoru, izposloval povelje, da je zapreti in kaznovati vse duhovnike, ki oznanjajo evangelije. Starega prošta Lenarta Mrtlica so vrgli v ječo, ga odstavili in ker se ni hotel podvreči, ga izobčili. Generalnega vikarja Jurija Dragoliča in Pavla Wienerja so pahili v ječo in poleg teh še več drugih. Trubarja niso dobili. Mudil se je slučajno v St. Jerneju in tam izvedel, kaj ga čaka. Trubar je pobegnil v Trst, v Ljubljani pa so ga odstavili od službe in jaz sem bil sam v stolni cerkvi in sem slišal, kako ga je škof Urban Textor izobčil in preklel. To je bil zame strašen dan in tedaj je v mojem srcu začelo kliti sovražstvo proti papistom.

— Ali ste potem še kdaj videli Trubarja.

— Videl sem ga in tudi govoril sem z njim. Prvič je to bilo l. 1561, ko so deželni stanovi imenovali Trubarja za deželnega propovednika. Tedaj sem bil jaz oskrbnik pri baronu Eckhu v Begunjah na Gornjem Nemčiji v Ljubljano in jaz sem ga renjskem. Trubar se je vozil iz spremljal od Begunj naprej. Tega potovanja ne pozabim nikdar. In ta sprejem v Ljubljani!

— Ali je bil slovesen? je vprašala gospa Regina.

— Čez vse slovesen in presrčen. Še dan sem si zapomnil. Dne 26. junija smo prišli v St. Vid nad Ljubljano. Jaz sem jahal pred vozom, kar sem zagledal vse polno vozov, v katerih so se sedele ljubljanske gospe in mnogo ljubljanskih meščanov na konjih. Mestni svetovalec Luka Cvenkelj je prvi spoznal Trubarja, a ko mu je segel v roko tedaj so začeli gospodje vihteti klobuke, gospe so mahale z robci in do nebes so morali slišati veselo klicanje: Vivat Trubar! In potem šele v Ljubljani! Vse je bilo pokonci. Trubar je moral kar bežati, kajti vsak mu je hotel poljubiti roko.

— In kdaj ste drugih govorili s Trubarjem?

— Leta 1565, ko je moral zapustiti svojo domovino. Novi ljubljanski škof Peter Seebach je tožaril Trubarja na vse strani in prosil pri cesarju, naj da brez vsake preiskave Trubarja in njegove pomočnike zapreti. Deželni stanovi so to preprečili in dosegli, da se je začela preiskava proti škofu, ali čim je umrl cesar Ferdinand in je farnični nadvojvoda Karol prevzel vladu v Notranji Avstriji, se je koj začel boj proti Trubarju in vsem protestantom in Trubar je bil pregnan iz svoje domovine, pregnan

za vedno. Med tistimi, ki so ga spremili do tirolske meje, sem bil tudi jaz. Trubarjevi nauki so mi ostali v srcu — po njih se hočem ravnati.

— In če Vas nadvojvoda požene v prognanstvo?

— Jaz se mu ne uklonim.

Družba je bila prišla do Vrhniko in treba se je bilo ločiti.

— Lahko noč! je danelo z vseh ust in vsi so si segli v roke. Gospa Regina pa je, podavši Magajni svojo vročo in tresočo se roko, tiho dostavila: In nikar ne pozabite, kaj sem Vam rekla! Človek naj se ne podaja v nevarnosti, ker le dokler je svoboden in živ, zamore biti koristen.

Nadaljevanje prihodnjic

LIKO— uspešno v novo leto

Lahko bi se na moč hvalili, Indexi nam kažejo uspehe, Kaj vse smo letos naredili Od slej naj ne bi b'lo prepreke

Uprava je zato — da premišljuje Sindikat politična podpora Po zborih delavcev se splošno obrekuje

Ekonomika je tu in tam zavora. Še SIS-ov upi so veliki, Nove želje v novem letu, Oh, kaj ostalo bo fabriki?

Vsi bi lončke podtaknili!

Naloga je zahtevna naša, Oh, kako bi zvišali plan, Vsako leto vse prekaša OZDI — TOZDI — dvignimo elan!

Leto težko je za nami, Efektni bolj naj bi bili TOZDI plansko so na ravni Obrnimo se še mi.

Franko Martinčič

UREDNIŠKI ODBOR: NAŠE DELO, glasilo delovne skupnosti Lesnoindustrijski kombinat »LIKO«, Vrhnika, ureja uredniški odbor: Dragica Krašovec (odgovorni urednik), Miroslav Hanžel, Stane Knapič, Jakob Susman, Franko Martinčič, Gorazd Crnek, Anton Dobrovoljc — Naslov uredništva: Lesnoindustrijski kombinat »LIKO« Vrhnika, Cankarjev trg 4, Vrhnika — Tiska Železniška tiskarna v Ljubljani

Nagradna križanka

Pravilne rešitve pošljite na naslov:
Uredništvo »Naše delo« LIKO Vrh-
nika. Čakajo vas nagrade.

	VIŠINSKA TOČKA	OMAMA	OLIKA	BORIS STREL	GRŠKI OTOK (ODISEJ)	TOVARNA RISALNIN ŽEBLJICAN	KORALNI OTOKI	OSEBNI ZAIIMEK	SESTAVIL SUSMAN JAKOB	NABE- REK	ILOVICA	VZHOD	POKRIVALO SLOVEN. NARODNE NOSE	LEPO
ŠARITI PO GRMOVIJU									ZASILNO ZAVE- TIŠČE					
ZEMELJ- SKI PLIN				ČE				TROBENTA EVA VOVK					VERA RUS MLA- TENJA	
ZAPUŠČENI SAMCATEI				TREBUŠNA BOLEZEN MNOŽINA							KOŽNI IZRASTEK BOGO- SLOVEI			
OZNAKA ZA DUŠIK	2. IME KMETO- VALEC				PEVEC MOJŽER				KAZALNI ZAIIMEK ZNAK ZA RADON				NEWTON ZAPIS V NOTAH	
MERA ZA MOČ BENCINA														
NAZIV			KRAJ V SLOVEN. PRIMORJE											OLIKAN
REKA V SZ														
DEBEVC TONE			MEDNAR. KRATICA ZA SEVER CANKAR							ZNAK ZA KISIK		ARABSKI ŽREBEC RITUALI		
URAN	IZVRŠNI KOMITE KAMENINA Z AVALE									MAKEPON REVOLUC. DELCEV				
JUGO- SLOVANSKA REKA										AFRIŠKI PTIČ				
TVARINA										ŽELEZOV OKSID SLOVENSKE DISATELJ-JOSIP				
ZAGODNJA										IGRALEC CONVERN				
OZNAKA ZA ILJUŠIN		NOVI SAD KOVINA			OTOPO- RITI PRED NEČEM	PRE- POTEN	IZOBRA- ZBA	SEBE	VARNOSTNI SVET	TURIST. DRUŠTVO NAJMANJŠI DELCI			PRISMLI- KNJEN	ŽENSKO IME
AMERIŠKO MOŠKO IME			LITER FRNI- KOLA											
ZID					POHE- STI VRZNIK								ENAKI CRKI DEL VOZA	
KALIJ	SČEPO ISKATI KRATICA ZA REGIJE								KRAJ NA GORENJSKEM SREDINA VRTENJA					
ISLAMSKA DRŽAVA				ZDRA- VILO TONA				OLU- PLJEN						
ŽLAHTNA KOVINA OZNAKA (P)								HUTA						